

Finlands Synskadade

FÖRBUNDET FINLANDS SVENSKA SYNSKADADES ORGANISATIONSTIDNING

7/15

4 Taktila kartor i 3D
gör entré

7 Örträdgård beaktar
synskadade

16 "Synen för med sig
mycket dåligt"

Innehåll

Nr 7, augusti 2015

LEDAREN

3 "Alla ska få starta från samma linje"

ARTIKLAR

4 Snart kan du skriva ut din egen 3D-karta

7 Botaniska upplevelser i formiljö

10 Ny teatertändning i NÖSS

12 Utblick: Påverkansarbetet i Sverige

KÅSERIET

14 Ormar i paradiset

PROFILEN

16 "Synen gör oss väldigt ytliga"

AKTUELLT

21 Aktuellt

AKTUELLT I DISTRIKTEN

23 Aktuellt i distrikten

16

4

14

Finlands Synskadade

Finlands Synskadade är organisations-tidning för Förbundet Finlands Svenska Synskadade. Tidningen utkommer med 10 nummer/år i svartskrift, punktskrift, på CD och som elektronisk version, se www.fss.fi/aktuellt/fs. Kan också fås som e-postbilaga. Årgång 104. Nummer 8/2015 utkommer 24.9, deadline 7.9.

Utgivare: Förbundet Finlands Svenska Synskadade rf, Parisgränden 2 A 1, 00560 Helsingfors. Tfn 09-6962 300

Chefredaktör: Sören Jonsson
Tfn 044 712 3017
e-post: soren.jonsson@fss.fi

Meddelanden och annonser mottas av chefredaktören.

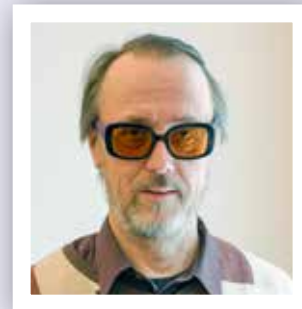
Prenumerationer och adressändringar:
FSS kansli, tfn 09-6962 300
e-post: kansliet@fss.fi

Pärbild: De tredimensionella kartorna som företaget Versoteq gör är mycket färggranna. Järnvägsstationen har aldrig varit lika färggrann som på den här taktila kartan.

Foto: Sören Jonsson

ISSN 0789-5739
Forsberg, Jakobstad 2015

”Alla ska få starta från samma linje”

Sommarens politiska diskussioner har bland annat handlat om mångkulturalism och främlingsfientlighet. Diskussionerna har blottat en stor okunskap. Ytterst få länder består av endast ett slags folk, för det mesta har nationsgränser uppkommit som resultat av krig. Vi människor är innerst inne lika, men ändå accepteras inte olikheter.

Ett funktionshinder gör inte att alla funktioner är hindrade. För min del är synskadan inte min huvudsysselsättning, utan jag har många andra saker som är viktigare och som jag engagerar mig i. Att var normal betyder endast att man enligt vissa statistiska mätmetoder placeras i ett visst fält. Med samma mätmetod kan man även hävda att det är normalt att vara onormal.

För den skull vore det viktigt att samhället skapar förutsättningar för acceptans av hela bredden av beteenden. Grundskolan har här en viktig funktion, som inte borde få prutas på. Inte ens i ekonomiskt kärva tider. Genom en trygg och mångsidig fostran kunde vi så småningom kanske nå ett samhälle där handikapporganisationer inte längre behövs som intressebevakare. Det borde vara en självklarhet att alla människor ges lika

möjligheter till en god tillvaro. Jämlikhet är inte att alla ska komma i mål samtidigt, utan att alla ska starta från samma linje.

För mig är även sommaren en fin årstid. Naturen bjuder på fina upplevelser och runt om i bygderna ordnas allehanda kultur- och idrottsevenemang. Jag besöker rätt flitigt dessa evenemang och njuter av att närturista. Det finns massor att uppleva inpå knutarna – var man än bor.

Jag brukar även planera hur jag vill förkovra mig under de övriga årstiderna. Vi i Finland är lyckligt lottade om vi bara kommer oss för att nyttja samhällets tjänster. Bibliotek, arbetarinstitut eller öppna universitet bjuder på massor. Motionsanläggningar finns i allmänhet inom räckhåll och allehanda föreningar har omväxlande verksamhet.

Jag tycker det är viktigt att vi synskadade aktivt rör oss i olika sammanhang. Vi ska inte nödvändigtvis framhäva vår situation, det väsentliga är att visa på det naturliga i att vara människa. Ifall vi behöver hjälp med någonting finns i allmänhet hjälpande händer nära.

Det där med jämställdhet är nära besläktat med hjälpsamhet. Behandla andra människor så som du själv vill bli behandlad.

KONTRASTER. Versoteq's taktila kartor är färggranna och kontrastrika, vilket skiljer dem från andra taktila kartor. Kartorna är en fröjd för både ögat och fingrarna.

TEXT: SÖREN JONSSON, FOTO: VERSOTEQ

Snart kan du skriva ut din egen 3D-karta

Att skapa taktila kartor har förut varit ett arbetskrävande hantverk med många utmaningar. 3D-skrivaren har öppnat upp helt nya möjligheter. Med 3D-skrivare blir taktila kartor färggranna och tilltalande för både synskadade och seende.

3D-MODELLER ÄR ETT utmärkt sätt för personer med synnedsättning att få sig en helhetsbild över ett område, en byggnad eller ett föremål. Det här upptäckte de fyra killarna som grundade uppstartsföretaget Versoteq.

Killarna var i startgroparna, ägde en 3D-skrivare och funderade på vad man kan göra med den. Idéerna flödade. Till slut hade de

över femtio idéer på lager. Men att sålla fram fungerande produkter bland idéerna visade sig inte vara lätt.

– Vi har prövat på allt möjligt. När man jobbar med 3D-modeller är det fantasin som sätter gränser. Det svåra är därför att hitta en affärsmodell som stöder idén. Det känns fortfarande som att vi har fler idéer än vad vi har möjlighet att genomföra. Att hitta den

rätta nischen har varit svår, säger **Rauno Huttunen** som är operativ chef på Versoteq.

Killarna insåg rätt tidigt vilka enorma fördelar 3D har för personer med synnedsättning. De tog kontakt med Synskadades centralförbund och kom i kontakt med **Kaisa Penttilä**.

Penttilä höll på med ett projekt som hette "Vaihtoehto vitriinille", fritt översatt till svenska blir det "Ett alternativ till vitrinskåpet". Versoteq gick med i projektet. Nu kan personer med synnedsättning känna och klämma på viktiga historiska föremål som är utställda på idrottsmuseet.

– Vår motto är alltid att skapa lösningar som alla kan ha nytta av. De två stora projekten som vi rott i land har båda anammat detta tankesätt. Det är inte bara personer med synnedsättning som har tyckt om att känna på museiföremålen. Barn och vuxna har älskat att få vara mer delaktiga under museibesöket. När vi gör våra produkter gör vi dem för alla, säger Huttunen.

Taktila kartor

Bekantskapen med Penttilä blev viktig för företaget. De har fått bekantat sig med vilka utmaningar som personer med synnedsättning står inför. Det var Penttilä som kom med idén till taktila kartor.

Taktila kartor är lätt tredimensionella, med vilka man med fingrarna kan känna efter hur en miljö ser ut. En taktil karta hjälper blinda och synsvaga personer att orientera sig och gör det lättare för dem att röra sig självständigt. Men en välgjord karta är också till nytta för alla seende.

– Synskadade är en viktig målgrupp för oss, men det är inte vår enda målgrupp. Våra kartor är färggranna och tjänar en mycket större målgrupp. Kartorna hjälper alla att orientera sig.

Traditionellt har det varit svårt att framställa kartor för utomhusbruk. Materialet som används måste vara behagligt att känna på även om kartan är våt eller kall, och med fördel ska det gå att massproducera kartorna eftersom kartor går sönder. 3D-modeller har många fördelar, men det tar länge att rita modellen. Det här vill Versoteq ändra på.

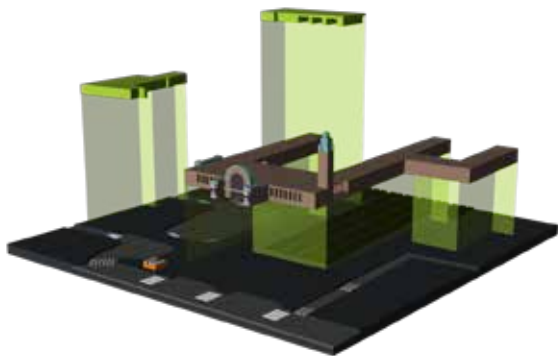
– Det har verkligen varit en snöbollseffekt. Till Goalboll-VM ombads vi att göra några kartor till spelarna. Redan då var Esbo stad med på noterna. Kartorna uppskattades, men vi ville förbättra dem ytterligare. Nu håller vi redan på att automatisera processen. Taktila kartor började som ett litet projekt men har blivit till en viktig del av vår verksamhet.

En karta för alla

Versoteq är i grund och botten ett företag som gör mjukvara, det vill säga skriver datorkod. Det var intresset för nya tillverkningstekniker som fick dem intresserade av 3D, men den verkliga kunskapen har de i programmering. Tankegången gick så här: Många företag skriver ut i 3D och gör 3D-modeller men det är inte många som gör mjukvaran som skapar modellerna.

– Vi vill automatisera skapandeprocessen av taktila kartor. Hittills har vi skapat 3D-modeller för hand, men det tar länge att rita en karta i 3D. Snart lanserar vi en nätgenerator som skapar 3D-modeller utgående från öppen kartdata. På en kvart kan användare skapa sina egna 3D-modeller av närmiljön och beställa hem egna taktila kartor, till exempel av sommarstugan eller arbetsplatsen.

EU stöder småföretagare att utveckla internet. Versoteq har fått stöd för att utveckla generatoren som ska göra det möjligt att skapa taktila kartor. Vid lanseringen är det

gratis att använda tjänsten, men i framtiden kommer Versoteq ta en liten avgift.

Företaget har tillverkat tre taktila kartor som är utplacerade intill köpcentret Sello i Esbo. Till näst ska de göra inomhuskartor över mässcentret till evenemanget Slush. Efter det här projektet har de redan på planerna att automatisera skapandet av inom-

huskartor, men det är att gå händelserna i förväg.

Varför just 3D?

– 3D har många fördelar. Det går att skapa texturer, färger och punktskrift i ett. Med kontrast och färg är det lätt för synsvaga och seende att urskilja områden, höjdskillnader är lätt att framställa och det går att göra detaljer och speciallösningar för vilket område som helst.

Vad var särskilt svårt?

– Att hitta rätt material för kartorna har varit en utmaning. Sandsten kallas det som oftast används för att skriva ut 3D med. Tyvärr är det för poröst och tål inte vatten. Vi har valt att använda lite grövre plast, men det är svårt att hitta leverantörer. ●

EU SKAPAR ETT NYTT INTERNET

- År 2011 startade Europeiska kommissionen och några stora internationella företag, såsom IBM och Siemens, ett projekt. De kallade projektet för FIWARE - där "FI" står för Future Internet, eller framtidens internet på svenska.
- Med projektet vill EU skapa nya innovationer till internet, som bygger på öppen källkod.
- Inom det här projektet har EU 2014-2015 investerat 80 miljoner euro till att understöda uppstarts företag.
- Företagen som får understöd jobbar inom olika branscher. Det gemensamma är nytänkande och nättjänster. EU vill hjälpa dem som har en affärsidé att skapa en nättjänst.
- Versoteq har fått understöd för att utveckla sin nätbaserade 3D-kartgenerator.
- Företagen som får understöd använder öppen programvara som skapats inom FIWARE-projektet. På det viset kan flera företag få nytta av det som skapas och det blir en synergieffekt.

▲ **MÅNGFALD.** Parken innanför fästningens murar har över hundra olika örter och kryddor. Alla växter är försedda med en namnskylt med växtens namn på finska, latin, svenska och punktskrift.

TEXT: HEDERSORDFÖRÄNDE ARTO VANHANEN,
FOTO: MAJ-BRITT STRANDBERG

Botaniska upplevelser i fornmiljö

FÖR FEMTON ÅR sedan invigde vårt lands dåvarande kulturminister **Suvi Linden** en säregen örträdgård innanför murarna av en över 200 år gammal försvarsanläggning i min hemstad Kotka. Den i slutet av 1790-talet vid Svensksund uppförda lilla fästningen kallades Redutt.

Tolv redutter var en del av det omfattande försvarsverk som den ryska kejsarinnan Katarina lät uppföra i försvarssyfte mot Sverige. En stor del av försvarsanläggningarna förstördes under Krimkriget 1855 av den franska och engelska flottan. Den aktuella Redutten, som är belägen på en kulle på Kotkansaari i hörnet av Haukkavuorenkatu och Korkeavuorenkatu, började restaureras för 45 år sedan. Arbetet tog många år i anspråk.

Efter sin 200 år gamla törnrosasömn skänker fästningens örträdgård nu sina besökare, bland dem synskadade, underbara doftförmimmelser av krydd- och läkeörter och är ett attraktivt turistmål. Örträdgården är handikappvänlig där synskadade och rullstolsburna kan botanisera självständigt bland fladdrande färggranna fjärilar och fågelsång.

” Det är en ren upptäckarglädje att som synskadad botanisera omkring bland växterna i örträdgården

Välgörande örter med gamla anor

Läkande örter och kryddor har sedan 1400-talet odlats i våra klosterträdgårdar i Åbo, Nådendal och Viborg. På 1700-talet hade adeln i sina slott och gårdar örtodlingar. Krydd- och medicinalväxter odlades allmänt på 1800-talet i präst- och apoteksgårdar. I omedelbar närhet till den nuvarande örträdgården på Kotkansaaari fanns under Svensksunds befästningstid, i början av 1800-talet, en örträdgård med läkeörter för ett marinsjukhus.

Museiverket ansåg att en örträdgård i Reduttens skulle vara i strid med fornminneslagen. Efter stark påtryckning av medborgarorganisationer, bland dem den lokala synskadeorganisationen, gav museiverket grönt ljus för planen.

Örträdgårdens idémästare är min före detta elev stadsträdgårdsmästaren i Kotka **Heikki Laaksonen** som även är pappa till ett flertal prisbelönta parker i Kotka. Jag hade själv tidigare bekantat mig med en innanför klostermurarna belägen örtpark nära Oslo i Norge och brann av iver att skapa något motsvarande i min hemstad. Som synskadad representant i planeringsgruppen hade jag möjlighet att påverka örträdgårdens tillgänglighet för funktionshindrade.

Trädgården omges av en kantig cirka fem meter hög mur av granit och röd tegel. Innanför muren finns en gräsbevuxen jordvall

där soldaterna kunde stå och skjuta mot fienden. Hälften av Reduttens ca 400 kvadratmeter upptas av odlingsbänkar på 50 cm:s höjd från markytan. Örterna är således på lämplig höjd för rullstolsburna besökare.

Det finns fyra L-formade och två C-formade odlingsunderlag vilka underlättar synskadades orientering med den vita kypen. Mittpartiet av fästningens grusbetäckta markyta är stenbelagt och har på en pelare en stor vattenskål av sten för törstiga fåglar. Runt skålens kant finns djupt inhuggna bokstäver för att markera de fyra väderstrecken. De underlättar på sitt sätt synskadades orientering. I centrum av innergården finns parkbänkar för dem som vill vila sig och njuta av rikt blommande körsbärsträd. För att ytterligare underlätta orienteringen för synskadade finns vid Reduttens ingångsport en informationstavla i punktskrift och plankarta i relief. De över hundra växterna omfattar både ettåriga örter och perenner. Varje växt har ett namn på en metallplatta på finska, svenska, latin och punktskrift. Det är en ren upptäckarglädje att som synskadad botanisera omkring bland växterna i örträdgården en vacker sommar dag då dofterna är som starkast. Det stora antalet fjärilarter kan vi synskadade inte se, men humlor och bin och fågelsång kan vi uppleva i trädgården.

Våra övriga sinnen kan vi kontrollera, men dofterna går okontrollerat rakt in i vår hjärna. Dofterna av de olika örterna skapar en lugn

▲ **PUNKTSKRIFT.** Artikelförfattaren Arto Vanhanen läser vid Reduttens ingång med punktskrift om fästningens historia och dess örtpark.

och rogivande atmosfär. Fästningens inre är som en stor gryta där dofterna stannar kvar då vinden inte kan komma åt dem. De gamla grekerna trodde att människan skulle få behålla sin hälsa om hon vistades bland goda dofter.

En rik flora av kryddor och läkeörter

Det är inte tillåtet att gräva upp eller bryta större grenar av Reduttens växter. Man kan dock i bänkarna se spår av bortförda plantor. Meningen är inte att Kotkaborna ska hämta sina pizzakryddor där.

Här följer ett litet plock av växterna och deras användning. Salvia har använts som rengörande i tvättvatten och i linneskåpet för sin doft. Fenkolen har redan av de forna egyptierna använts som magmedicin. Daggkåpans daggdroppar ansågs av de s.k. alkemisterna, för länge sedan, vara ett livselixir för evig ungdom. Backmejram som även växer vild hos oss har bland annat använts av fiskare som en strömmingskrydda. Angelican har använts som likörkrydda men bo-

tar även skörbjugg. Lippstickan har sedan länge varit en boskapsmedicin. Extrakt av Johannesört och Valeriana fanns förr i alla hem för att lugna magen och ge sinnesro. Citronmelissan är en krydda med fräsch citrondoft och smak. Den är en omtyckt krydda i fiskrätter och har tidigare brukats som medicin mot depression. Kummin som växer vild i Finland ger smak åt både bröd och ost. Oregano är en populär pizzakrydda. Basilika används i ett flertal maträtter och ger bl.a. en god smak i kakor. Alla dessa och många fler exotiska örter kan man lukta, smaka och känna på i örträdgården. Under ledning av sin biologilärare får lokala skolklasser en ypperlig botaniklektion i örträdgården.

Utanför muren har restaureringsarbetet fortsatt efter invigningen. En tidigare vallgrav runt muren som vuxit igen har rensats upp. Muren belyses från utsidan med strålkastare. Under den mörka årstiden kan bilisterna på den västra infartsvägen till Kotkansaari se framför sig den mjukt rödbrunfärgade fästningsmuren och bakom den på ett berg ett belyst gulskimrande vattentorn i jugendstil. ●

In memoriam: Till minne av Jarl Söderholm

TEXT: ANN-SOFIE GRANKULLA OCH ANN-BRITT MATTBÄCK, FOTO: PRIVAT

Ny teatertändning i NÖSS

Inför starten med vårt nya teaterprojekt minns vi med värme och saknad vår vän och medlem Jarl (Jalle) Söderholm, som var en av frontfigurerna i "Stadsresan". Han skrev både text och musik till sångerna.

JALLE FÖDDES MED en synskada och genom en olyckshändelse i militären försämrades synen ytterligare.

Under sitt yrkesverksamma liv jobbade han på Schaumans cellulosafabrik och senare på Strengbergs fabrik i Jakobstad. Vid Strengbergs var han bl a chef för telefon-systemet.

När pensionsåldern närmade sig planerade och byggde han ett nytt hus, vackert beläget på en strandtomt i Lepplax, dit flyttade Jalle och frun Helga efter pensioneringen. Jalle tyckte mycket om att vara ute i naturen, speciellt paddlingsturerna med kanoten var en kär sysselsättning.

Jalle och Helga har varit aktiva i vår förening NÖSS. Jalle ställde upp som speleman på föreningens träffar och julfester. Han har även sammanställt föreningens sånghäfte, som inleds med NÖSS-visan, text och musik av Jalle. På grund av hans synskada tog det nästan hela vintern att sammanställa sånghäftet.

En annan stor arbetsinsats gjorde Jalle när han skrev text och musik till vårt tidigare teaterprojekt "Stadsresan", som hade premiär år 2002 på NÖSS 30-års jubileumsfest. Han ackompanjerade på sitt keyboard när vi turnerade med teatern under cirka 30 föreställningar.

Jalle och Helga var också med på många av föreningens sommarresor, då filmade Jalle och sammanställde materialet till videofilmer eller diabil-d-serier, som medlemmarna sedan fick ta del av på reseträffar. Även en och annan resedikt har Jalle författat.

Med sin personlighet var Jalle mycket omtyckt och uppskattad av vännerna i NÖSS, han lämnar ett stort tomrum efter sig. ●

Ansök om understöd från Finlands Synskadestiftelse

Finlands Synskadestiftelse (Suomen Näkövammaissäätiö) beviljar understöd för synskadade personer och personer som är verksamma inom synskadearbete, för studier, forskningsarbete, ändamål som främjar sysselsättning, utbildningstillfällen samt utvecklande hobbyer. I utdelningen i september 2015 betonas särskilt ungdomsarbete och forskning.

I ansökan bör framkomma:

- presentation av den sökande samt kontaktuppgifter, även bankkontonummer i IBAN-format (även vid ansökningar per e-post)
- det ändamål för vilket understödet ansöks
- summa samt totalkostnader för projektet
- huruvida man fått, ansökt om eller har för avsikt att ansöka om understöd från annat håll
- övriga finansieringssätt för ändamålet, såvida understödet som ansöks endast täcker en del av kostnaderna
- eventuella rekommendationer

Den som beviljas understöd bör lämna in en utredning angående projektet och hur understödet använts, vilken även kan publiceras vid överenskommelse. **Ansökningstiden är 1.9.–30.9.2015.**

Ansökningarna riktas till adressen:

Suomen Näkövammaissäätiö, ombudsman Aila Santanen, Arhippastigen 8 B 2, 00420 Helsingfors eller per e-post till aila.santanen@live.fi. Mer information ger ombudsmannen, tfn 050 596 6737.

Beviljade understöd

Det rådande ekonomiska läget har kraftigt påverkat storleken på de bidrag stiftelsen kunnat bevilja. Trots knappa medel är stiftelsens målsättning att stöda de personer som ansöker om understöd. Stiftelsens princip är att bevilja understöd till sådana ändamål där man inte har möjlighet att få stöd från allmänna finansieringskällor. Våren 2015 beviljade stiftelsen 6 300 euro i understöd.

Påverkansarbetet i Sverige

Synskadades Riksförbund (SRF) bildades redan år 1889, och är därmed en av Sveriges äldre folkrörelseorganisationer. Föreningen bildades för att synskadade hantverkare insåg att de skulle kunna uppnå en bättre livssituation om de samarbetade kring inköp av material, försäljning och så vidare. Bland det som stod överst på dagordningen var att skapa en sjukkasse och en begravningskasse.

Så här 126 år senare är SRF:s arbete fortfarande inriktat på att synskadade själva ska ha makten över våra liv för att kunna känna frihet i vardagen. Att påverka politiker och andra makthavare är en central del i vårt arbete.

Varje år ordnas den så kallade politikerveckan i Almedalen på Gotland. Här har SRF utvecklat en strategi för att göra organisationen känd och för att få in synskadefrågorna i politiken. Så gott som alla politiker på riksnivå kommer till Almedalen. De medverkar i seminarier, ordnar möten och låter sig intervjuas av journalister. Detta öppnar möjligheter för SRF.

Vi söker aktivt upp politiker vi vill träffa och framföra ett budskap till. Det kan handla om att gå på ett seminarium där en viss politiker medverkar. Eller så kollar vi var en viss person kommer att bli intervjuad offentligt, och fångar upp honom eller henne där. Detta kan ge korta samtal, på kanske två minuter, och en möjlig-

het att lämna över informationsmaterial. Menoftalederdessakortamötentillattman kommer överens om att boka ett längre möte till hösten. Almedalen ger oss också tillfälle att ha längre möten redan där.

Det gäller att ta upp rätt fråga med rätt politiker. Således pratar vi om problematiken med elbilar som inte hörs, och där det behövs ett obligatoriskt varningsljud, med infrastrukturministern. För socialministern beskriver vi problemen att få den ledsagarservice vi behöver. Med utbildningsministern tar vi upp synskadades skolsituation. Ja, så går vi på...

Under årets Almedalsvecka träffade vi en majoritet av regeringens ministrar, och dessutom en lång rad andra viktiga personer. Som vi ser det är det viktigt att även träffa politiker från oppositionen. Det kan mycket väl vara de som bestämmer efter nästa val.

Utan Almedalsveckan skulle det vara mycket svårt att få den här direktkontakten med så många politiker. Men det finns naturligtvis möjlighet att arbeta på liknande sätt, fast i mindre skala, i samband med olika arrangemang där politiker deltar. Och detta är viktigt. Det är främst genom politiska beslut som synskadades situation kan förändras. ●

HÅKAN THOMSSON
FÖRBUNDSORDFÖRANDE
SYNSKADADES RIKSFÖRBUND

Kom med och påverka tidningar

Läser du Finlands Synskadade eller Medlemsbandet regelbundet och vill säga vad du tycker om tidningarna? Vill du vara med och påverka vad som kommer med i tidningarna och komma med nya idéer och utgivningsätt? Då ska du söka till vår läsarpanel. Vi söker ännu några personer med i vår läsarpanel. Inget svar är bindande, så anmäl ditt intresse till oss.

Vi söker en läsarpanel som samlas minst en gång om året för att diskutera tidningarnas innehåll och framtid. För Finlands Synskadades del söker vi dig som läser tidningen i svartskrift, som talbok eller i punktskrift. I läsarpanelen är det fritt fram att säga sin åsikt. Svaren behandlas anonymt, och alla åsikter är välkomna. Vi planerar framtiden utgående från diskussionerna i läsarpanelen.

Vi går till exempel igenom kvaliteten på alla format tidningarna utkommer i. Är det något som stör dig i punktskriftsversionen av Finlands Synskadade? På vilket sätt kunde bildbeskrivningarna bli bättre? Är typsnittet i svartskriftstidningen av Finlands Synskadade läsligt med just ditt hjälpmedel? Borde det vara fler artiklar om något visst ämne i Medlemsbandet eller i Finlands Synskadade? Tycker du att någonting är överflödigt i någondera tidning?

Kom med och säg din åsikt. Vi samlar just nu in namn på intresserade. Anmäl dig till läsarpanelen per e-postmeddelande till soren.jonsson@fss.fi, eller på telefonnumret 044 712 3017. I samband med anmälningen ber vi dig uppge vilka tidningar du läser regelbundet och i vilket format du läser dem.

Välkommen med i läsarpanelen. Förstås är det fritt fram att komma med förslag och idéer om du inte sitter med i läsarpanelen. Skicka e-post eller ring om du har något du funderar över.

TEXT OCH FOTO: GUNILLA LÖFMAN

Ormar i paradiset

Mormor är redan på Joggas när Ettan och Tvåan kommer på söndagen. Ettan är sju och ett halvt och Tvåan ganska snart sex år. Den här berättelsen är berättad av Ettan och Tvåan och nedskrivna av Mormor Gunilla Löfman.

”PÅ KVÄLLEN VINKAR vi hej då till Pappa och sen badar vi bastu och simmar i det iskalla havet. På måndagen målar vi Sjørövarskeppet, den gamla ekan Lugn-och-ro. Den blir gul. På eftermiddagen rör vi till Sandsund på utfärd med båten ”Ek-Ann”. På Sandsund är det ”pli-

not av leckå”, alltså slirande halt av vått sjögräs – Ettan snubblar och blir blöt och lortig om knäna. Matsäcken, kexen, bullarna och klementinklyftorna sockrar vi med Sandsundsand. När vi kommer hem badar vi igen bastu och plaskar i havet. Bastukorven får vi inte glömma kvar på bastustenarna. Tänk, medan vi plaskar omkring upptäcker vi en ny sten där ute i vågorna – en sten som är på fel plats. När tisdagen gryr och vinden mojnar rör vi ut för att utforska den nya stenen. Med diverse besvär lyckas vi bogsera iland vår sten, en sten som inte är en sten. Det är en plank som nu ligger på tork på stranden. Vi fantiserar om hur den färdats på det vida havet innan den ankrat vid vår

långgrunda strand. Efter slitet med den tunga plankan tar vi oss ett dopp – nåja, Tvåan, han väljer att sola i mormors badkappa. Oj, vad vi är hungriga! Medan vi äter kommer Björn, mormors bror. Vi berättar om plankan för Björn. Vi berättar också om ormarna. Vi såg tre snokar sola sig bland stenarna i bryggan på Båtstranden. Dom såg ut att ha det skönt. Ingen av dem tog sig ett dopp fastän vi störde dem, de ringlade bara dåsigt in bland stenarna.

Mormor och Björn fäller träd och vi släpar på massor med kvistar. Senare märker vi att en fästing kravlar omkring i Björns lurviga skägg. Månne han har fler? Nej, men vi hittar en död spindel i hans ena öra. I terrängen runt huset på Joggas slingrar sig många stigar kors och tvärs. Vi pojkar startar springfirma medan mormor fixar mat. Stigarna är också bra att ha som farleder för alla de båtar man kan köpa i båtbutiken på verandan. Oj, vad vi kör omkring, ankrar, får motorstopp och bogseras tillbaka till butiken – den fungerar också som reparationsverkstad. Tur för Mormor att vi är så hungriga, då får hon stänga motorn och förtöja i hamnen för i farlederna är det svårt att koka mat.

Så blir det en inledadag. Ute dripp-drop-par det och i öppna spisen brinner brasan medan vi lägger pussel. Vi äter både lunch och mellanmål i vardagsrummet framför brasan. Vi tror att det är torsdag i morgon. Vad ska vi månne göra då?

Vi sover länge, packar matsäck och rör med Ek-Ann till Alataip där vi klättrar upp på berget. Vi klättrar, hoppar och hasar i alla stup vi hittar. Vår matsäck äter vi på berget vid Sikstenen. Där är det 29 gra-

der i solskenet. På Joggas var det bara 14 grader när vi gav oss iväg. Tillbaka hemma steker vi plättar och läser om fåglar för att ta reda på vem som satt på Sikstenen och snålade på vad vi hade i utflyktskorgen.

Så var fredagen här. Igen en gång packar Mormor matsäck, för nu ska vi ut och åka med Björns häftiga båt. Det blir en sväng på 20 minuter från Joggas på södra sidan av ön till Sackvik på den norra sidan. På vägen åker vi via Klackarna och ser på mamma Svan som ruvar på sina ägg invid Björns brygga. Från Sackvik traskar vi till Doktors brygga istället för raka spåret hem. Doktorn, han fanns här för 80 år sen, nu finns bara bryggan kvar. Bryggan är förstås ny och fastän här inte finns någon doktor mera så kallas den doktors av alla här på ön. Oj, vad det blir varmt på bryggan medan vi mumsar frukt och bullar. Sen ligger vi alla tre på mage på ändan av bryggan och matar småfiskarna. Men med vad skall vi mata dem? Vi har torkade bananer. Fiskarna vill inte ha banan, men vad kan vi göra då mormor just ätit upp vår sista bulle.?

Väl tillbaka på Joggas öppnar butiken igen. Förutom båtar säljer den nu också bilar, dammsugare, datorer och telefoner. På Joggas är det blåsigt och inte alls lika varmt som på Doktors brygga, här behövs jackor och mössor igen. Kvällen går mot sitt slut, Tvåan och Ettan lyssnar på Klassiska sagor för barn. Sagorna handlar om spöken och jättar. Mormor skramlar med disken. Ingen kan sova. Det är så spännande, Mamma och Pappa kommer ju i morgon. Måntro vi alls hinner sova innan de kommer? ●

TEXT: SÖREN JONSSON, FOTO: DAVID LAGERBORN

Synen gör oss väldigt ytliga

I tonåren blev Johan Häglerud blind. Sex år senare kom synen plötsligt tillbaka. De flesta som hörde om händelsen jublade och var glada för Johans skull, men för Johan själv var det en djup identitetskris.

JOHAN HÄGLERUD HAR en mycket sällsynt ögonsjukdom. Han har inga tappar i ögonen och är därmed totalt färgblind och extremt ljuskänslig. Hans ögonproblem är så ovanliga att inte ens läkarna upptäckte dem. Läkarna trodde att Johan hade en hjärnskada, men några veckor senare upptäckte Johans mamma ögonfelet och han fick starka glasögon.

När Johan var yngre var han väldigt blyg och höll sig mycket för sig själv. I daghemmet utgjorde det inget problem. De andra barnen tog gladeligen med honom i sina

lekar och tyckte inte alls det var konstigt att han ritade gröna solar. Men i skolan blev allting annorlunda. Han vantrivdes och kände sig ensam.

– Det är lättare att vara annorlunda som barn, men ju äldre man blir desto fler förutfattade meningar får omgivningen. I skolan blev det väldigt påtagligt att jag var annorlunda.

Johan gjorde allting för att passa in, men det var svårt att undgå de tjocka glasögonen, assistenten och hjälpmedlen. Han jämförde sig med skolkompisarna

BOKLANSERING. Den 9 september utkommer boken "Med egna ögon" som Johan Häglerud skrivit tillsammans med Josefine Lindén.

MUSIKINTRESSE. I tonåren fick Johan Häglerud en synt av sin faster. Musiken har kommit naturligt för honom. Tingtals satt han med instrumentet och lärde sig av rent och skärt intresse.

som hade perfekt syn och kände sig ofta otillräcklig.

– Det var i skolan som jag förstod att jag inte passar in. Jag kunde inte läsa från tavlan, jag skrev dåligt och jag hade svårt att hitta mina skolkompisar. Bara en sådan sak som att inte hitta till bordet där mina kompisar satt och åt i matsalen kunde göra mig väldigt ensam och förtvivlad.

Blev du retad i skolan?

– Nej, det kändes inte som att jag blev retad eller mobbad, men jag hamnade utanför. Jag tror snarare att skolkamraterna tog för mycket avstånd. De tyckte att jag var konstig som hade så dålig syn. Det var nästan värre. För om någon mobbar har man i varje fall kontakt. Ingen vågade ta kontakt med mig.

Hela skoltiden var jobbig, men så småningom lärde han sig att tackla svårigheterna. I högstadiet blev hans tillflykt musiken. Något som han än i dag livnär sig på.

Fortfarande stöter han på problemet med att folk inte vågar ta kontakt, men i dag vet han hur han ska göra. För att få kontakt är

” Skolkamraterna tog för mycket avstånd. De tyckte att jag var konstig som hade så dålig syn.

det ofta han som måste ta det första steget. Det förstod han inte i skolan.

Nya förebilder

Vid trettonårsåldern skickade Johans mamma honom på synskadeläger. Det var hans första kontakt med andra synskadade och ett avgörande ögonblick. Samtidigt höll synen på att försämrats och några år senare såg han ingenting.

– Det var härligt. Jag insåg att det finns andra som har samma förutsättningar som jag, och det gjorde att jag inte kände mig lika ensam. Fram till dess hade jag jämfört mig med andra som har perfekt syn.

– Och jag fick se prov på vuxna individer som var som jag och som fungerar och är jätkligt härliga personer. Jag fick någon att se upp till.

Synskadelägren blev årets höjdpunkt. Där fick Johan en paus från vardagen och en nystart. Det blev som en annan värld för honom. Ju mer han var där desto mer byggde han upp en rädsla och ett hat för sin hemstad, sin skola och sin familj.

Flytten till Stockholm

Avskyn blev så stark att han till slut bröt upp med allt. Vid det laget hade Johans syn försvunnit helt.

– Jag tillbringade somrarna hos min faster Marie och hennes man Ulf i Stockholm. En sommar vägrade jag helt enkelt att flytta tillbaka. Mycket är Maries och Ulfs förtjänst till att jag hittade min plats i livet. Jag var väldigt osäker på min framtid och passade inte in någonstans. De har varit otroligt stöttande och jag har mycket att tacka dem.

I Stockholm fick Johan Häglerud börja om på ny kula. Allt det svåra och jobbiga i skolan i Lund var som bortglömda.

– Ganska snart märkte jag att det fanns fördelar med att inte se. Ulf och Marie var också synskadade och de fick mig att inse att det är en rätt cool grej att vara blind.

Vad menar du?

– Det fick mig till exempel att övervinna min blyghet. För att klara mig var jag tvungen att ta kontakt. Behövde jag hjälp med att hitta någonstans, eller hjälp med att läsa upp ett sms så var jag tvungen att be om hjälp. Det finns något himla fint i att vara beroende av folk i sin närhet. Det har fått mig att bli en mjukare och öppnare människa än om jag skulle ha sett. Det kändes som att jag hade fler spontana möten med jättefina människor när jag inte såg.

Synen kommer tillbaka

När Johan till slut hade omfamnat sin livssituation och börjat älska sitt liv, vändes hans värld upp och ned – igen.

Han hade precis sprungit ett 400-meterslopp i skol-SM. Hjärtat dunkade och svetten sipprade ned för pannan. Han kastade ned sig i gräset och tittade upp mot himlen. Till en början trodde han att han hallucinerade. Han kunde se molnen röra sig. Han hade fått synen tillbaka.

– Det var jätkligt jobbigt. Mina två absolut jobbigaste perioder i mitt liv har varit när jag tappade synen som tonåring och när jag fick tillbaka synen några år senare. Synförmågan är så grundad i ens personlighet. Tankarna började röra sig och jag började fundera på vem jag var. Hur skulle det påverka mitt liv och mina vänner att jag plötsligt såg igen?

En nära vän hade svårt att acceptera att Johan fick tillbaka synen. För henne var det skönt med en person som inte brydde sig om hur hon såg ut. De möttes utan synens ytliga förbannelse och det ändrades när han plötsligt började se igen.

”Är det nu så jäkligt bra att se? På en bråkdels sekund har jag bildat en uppfattning om en person jag träffar för första gången.

◀ **LÅTAR.** Johan Häglerud jobbar som musikproducent och artist. Han skriver låtarna ihop med Ulf Nordquist.

Synfelet som gjorde att han fick tillbaka synen sitter i syncentrat i hjärnan, inte i ögonen. Ingen har kunnat förklara varför han fick tillbaka synen eller hur länge han kommer att se. Det är det som skrämmer honom mest.

– Det går alldeles utmärkt att leva ett fullvärdigt och fint liv oavsett hur mycket man ser. Det är jag inte rädd för. Men jag är rädd för att förlora synen på nytt. Jag vill inte starta om mitt liv en tredje gång.

En ytlig värld

Enligt Johan har synen för stort grepp om våra liv. I ett möte med en annan människa får synintrycken oproportionellt stor betydelse.

– Är det nu så jäkligt bra att se? På en bråkdels sekund har jag bildat en uppfattning om en person jag träffar för första gången. Men synen säger inte så mycket om

personen. Inte egentligen. Jag blir så ytlig av att se att det är frustrerande.

Enligt Johan är hela samhället ytligt. Han skulle vilja att folk inser det och tränar på att bli mer närvarande. Att verkligen lyssna på vad andra säger och vara närvarande i stunden är något som alla borde träna på.

En annan sak som Johan – som både seende och blind – har märkt är att han är mer stressad när han ser. När han inte såg var han tvungen att ta mycket extra tid på sig. Han visste inte om han skulle hitta någon person att fråga vägen av, eller om han skulle möta på något hinder. Nu vet han att han hittar fram, och tar därför inte någon extra tiden på sig.

– Visst är det bökigt att inte se. Det är ingen snack om saken att det är lättare att göra saker när man ser. Men jag skulle ändå vilja påstå att de bra och de dåliga sakerna tar ut varandra. ●

AKTUELLT

Färre synskadade än uppskattat

LÄNGE HAR MAN uppskattat att det finns 80 000 synskadade i Finland, varav cirka 5000 är finlandssvenska. De senaste mätningarna visar dock att denna uppskattning ligger i överkant. Det finns färre synskadade än tidigare uppskattat.

Forskningsprofessor **Mika Gissler** på Institutet för hälsa och välfärd, THL, reflekterar kring statistiken om synskadade i Finland. Den nästa stora statistikjämförelsen görs år 2017 när THLs och Synskadades centralförbunds register uppdateras.

Länge uppskattades att det finns 15000–17000 gravt synskadade personer, det vill säga de som har en synskärpa på under 0,1. Länge uppskattades också att 48 000–65 000 är synsvaga, det vill säga har en synskärpa mellan 0,1 och 0,5. År 2011 var motsvarande siffror 8400 gravt synskadade och 42000 synsvaga. Med andra ord färre än tidigare uppskattat.

Vad beror det här på? Enligt Gissler beror det på att äldre i större utsträckning får den hjälp de behöver. Både i

form av hjälpmedel och behandling. Grå starr och glaukom behandlas till följd av bättre och tätare synkontroller. Dessutom prematurvården förbättrats avsevärt, vilket har lett till att synskador till följd av för tidigt födda barn har minskat.

Behövs då synskadeföreningar när antalet synskadade minskar? Även om antalet synskadade har minskat menar Gissler att behovet av stöd är allt större i dag. Samhället blir mer visuellt och behovet av god syn har blivit större. Till exempel behövs synen till att checka in på flyg och använda andra självbetjäningssapparater. Dessutom bor många ensamma i dag, och behöver därför hjälp att klara sig självständigt.

En annan sak som Gissler tar fasta på är att trenden kan ändra. En åldrande befolkning gör att antalet synskadade igen kan öka. Under de närmaste årtionden kommer befolkningen i Finland att bli äldre. Det är fortfarande viktigt att upptäcka synned-sättning i tid och ge stöd och hjälp i tid. ●

Synskadades centralförbund måste banta

RAY skär ned på det stöd som Synskadades centralförbund, Näkövammaisten Liitto, får. Enligt RAY anser man att organisationen är för tungrodd. Med det allmänna stödet på 1,9 miljoner euro har man anställt för många chefer och sekreterare. Stödet kommer stegvis att minskas med en halv miljon fram till 2019. ●

Nytt framsteg för mikrochips i ögat

Sedan artikeln i förra numret av FS som handlade om mikrochips i ögat har ännu ett framsteg gjorts inom området. Den här gången har forskare i England opererat in ett näthinneimplantat på en patient som har torr makuladegeneration. Mannen som är 80-år gammal fick ett Argus II-implantat och kan urskilja vita linjer på en datorskärm. ●

Källa: BBC

Taltidningsinfo på webben

Finlands Svenska Taltidningsförbund finns nu på webben på www.fstf.fi. ●

Klokt att avvakta med uppdatering

Microsoft nya version av operativsystemet, Windows 10, är gratis för dem som använder versionerna 7 och 8.1. I den nya versionen finns några förbättringar för synskadade: bättre talsyntes och skärmförstoring. Men enligt TBTeknik, som är en webbsajt om teknik och it för synskadade, är det klokt att avvakta med att uppgradera för att vara på den säkra sidan att köpta hjälpmedel fungerar efter uppgraderingen. ●

Få använder momsfri hemhjälp

20 ÅR HAR rättigheten till att få momsfri hemhjälp funnits i Finland, men trots det är det väldigt få som utnyttjar den. Orsaken tros vara att Skatteförvaltningen aldrig informerat om förmånen. Alla som på grund av funktionsnedsättning behöver hjälp i hemmet har rätt att få köpa tjänsten momsfritt.

Krasst kan man dela in behovet av hemhjälp i två kategorier: de som behöver hemhjälp för att över huvud taget klara sig och de som vill ha hemhjälp för att få en lättare tillvaro. Alla i den förstnämnda kategorin har rätt till momsfria tjänster. Hemhjälp kan till exempel vara städhjälp för att synen inte räcker till i mörka vrår, hjälp att kratta löv p.g.a. rörelsehinder el-

ler hjälp med matlagningen p.g.a. demens.

När alla villkor uppfylls fakturerar företaget kunden utan moms, det är alltså inte kunden som själv drar av skatten.

Hemhjälpstjänster kan köpas momsfritt av kommunala, statliga och privata företag. Däremot gäller specialvillkor när det är frågan om en privat tjänsteleverantör. För att ett företag ska få sälja tjänster skattefritt ska socialmyndigheterna utöva tillsyn över verksamheten. I praktiken betyder det att företaget som säljer hemtjänster ska göra en anmälan till kommunen och göra upp en serviceplan tillsammans med kunden. ●

Källa: Österbottens Tidning, Skatteförvaltningen.

ANNONS

Robert Åke Lindroos stipendier

Stiftelsen Robert Åke Lindroos delar ut stipendier till svenskspråkiga synskadade personer för utbildning, fortbildning och studier. Ansökningstiden är fortfarande löpande.

Till en fritt formulerad ansökan bör bifogas information om utbildning (inklusive kostnadsberäkning) eller bevis på studier, t ex studieregisterutdrag. Erhållet bidrag ska redovisas.

Ansökan riktas i första hand till organisationsledare Matthias Jakobsson per e-post som word-bilaga eller som rtf-fil. E-postadress: matthias.jakobsson@fss.fi. Alternativt kan ansökan skickas per post till Förbundet Finlands Svenska Synskadade rf, Parisgränden 2 A 1, 00560 Helsingfors.

AKTUELLT I DISTRIKTEN

Norra Österbottens Svenska Synskadade

Under hösten börjar vi på allvar öva in vår nya teater. Det finns ännu möjlighet att komma med. Meddela i så fall ditt intresse till Ann-Sofie.

Höstens första förenings-träff hålls tisdagen 15.9 kl. 18 på Fyren.

Bowling gruppen tränar på måndagar kl. 12.30 på Idrottsgården i Jakobstad.

Vattengymnastiken på Östanlid i samarbete med Folkhälsan hålls onsdagar, grupp 1 kl. 11.45 och grupp 2 kl. 12.30 med start från 16.9. Kom ihåg att anmäla er till Ann-Sofie. I samband med vattengymnastiken finns det möjlighet att vara en halvtimme i gymmet på Östanlid.

Mimoselgruppen för damer med Ann-Mari Ekstrand, samlas varannan onsdag kl. 13 på Fyren, höstterminen startar 16.9.

Handarbetsgruppen "Rätstickorna" inleder sina träffar

måndagen 28.9 kl. 12–14 på Fyren. Agneta Cederberg hälsar både nya och gamla deltagare välkomna.

Hör hit alla damer! Vi har blivit inbjudna att delta i Vasaföreningens Quinno-träff, tisdag 22.9 i den lyckliga staden Nykarleby. Först blir det guidning på Topelius barndomshem Kuddnäs av Bo Kronqvist. Därefter äter vi lunch på Juthbacka Restaurang. Efter lunchen styr vi kosan mot Dockmuséet i Pensala, där eftermiddagskaffe serveras. Vi får också ta del av info om hur dockmuséet kom till. Anmäl dig senast 15.9 till Ann-Sofie. Prisinformation senare. Välkomna med alla Quinns!

Tillsammans med Vasa Svenska Synskadade ordnar vi en weekendresa till Åbo 12–13.12.2015 för att ta del av föreställningen "Stormskärs Maja", som syntolkas. OT:s buss startar i Jakobstad och kör via Vasa och Sydösterbotten till Åbo. Vi bor på Hamburger Börs, beläget vid salutorget. På eftermiddagen besöker vi Åbolands Synskadades verksamhetscenter.

Efter frukost på söndagen kan man besöka gammaldags julmarknad. Det finns allt från stickade långkalsonger till fiskdelikateser, så passa på att inhandla julklapparna här! Alternativet är en skön sovmorgon. Vi checkar ut från hotellet kl. 12 och åker på en guidad rundtur i Åbo. På hemvägen stannar vi vid IKEA i Raisio för lunch och lite julshopping. Hemfärden startar ca kl 16.

Pris: 155 € (minst 45 deltagare), 160 € (minst 40 deltagare), tillägg för enkelrum: 50 €. I priset ingår: musikalbiljett på parketten, logi i dubbelrum på Hamburger Börs, 1 frukost, bussresa med reseledares tjänster. Bindande anmälan senast 12.11 till respektive förenings distriktssekreterare.

Anmälan om deltagande i våra olika evenemang och aktiviteter görs till Ann-Sofie Grankulla, tfn 7234 880 eller 050-3795 658.

Mera information om verksamheten i medlemsbandet och föreningsspalten i Österbottens Tidning på lördagar eller på www.fss.fi.

Svenska Synskadade i Mellersta Nyland

Sommaren börjar lida mot sitt slut och det är dags att rikta blickarna framåt mot den kommande hösten. Trots att sommaren inte varit den bästa tänkbara vad vädret beträffar, är det ingenting vi kan göra något åt utan vi får i stället hoppas på en solig och på alla sätt vacker höst.

Verksamheten i Mellis kör så smått igång. Här är programpunkter som tillsvidare är inplanerade för hösten:

Måndagsträffarna fortsätter i vanlig ordning med start klockan 13 på Hörnan om inte annat anges. Följande program har inplanerats för de kommande veckorna:

Den 31.8 besöker vi liriscentret och Avirisbutiken. Alla som har möjlighet att ta sig dit på egenhand gör så. Om du behöver hjälp att ta dig dit, kontakta i så fall kansliet. liriscentret är beläget på Maruddsvägen 74 i Helsingfors. Vi träffas i aulan där man kommer in i centret.

Den 7.9 spelar vi bingo, och den 14.9 har vi frågesport med Monica.

Förbundets rehabiliteringsrådgivare besöker våra måndagsträffar enligt följande:

de: den 7.9, 5.10 och 2.11. Till henne kan du ställa frågor om bland annat rehabilitering och hjälpmedel.

Vattengymnastiken på Folkhälsans seniorhus, Manerheimvägen 97 startar igen den 14.8 kl. 10.00. För att kunna bereda plats för nya deltagare, ber vi er alla som varit med att ta kontakt med kansliet för att bekräfta ert deltagande. Nya intresserade tas med i gruppen om platser blir lediga och i anmälningsordning. Anmälan görs till kansliet.

Rottingkursen fortsätter med Martin Lindqvist som dragare. Vi startar den 7.9. Kursen hålls mellan klockan 13.30–17.30. Kursen är avsedd för föreningens ordinarie synskadade medlemmar. Bekräfta ditt deltagande till kansliet senast den 2.9.

Föreningen ordnar en kurs i punktskrift för både nybörjare och längre hunna om intresse finns. Anmäl om ditt deltagande i kursen till föreningens kansli senast den 2.9.

Stickcafé startar senare under hösten om intresse finns. Meddela kansliet om du vill delta.

Kommunikationsteatern besöker hörnan den 10.9 kl. 16.00. Kom med och upplev höstens höjdpunkt på Hörnan. Henrik Grönroos Productions som består av skådespelarna Anja Bargum

och Henrik Grönroos samt psykolog Thomas Londen spelar upp olika situationer ur den synskadades vardag. Gruppen tar fasta på det komiska i situationerna utan att för den skull på något sätt förringa problematiken och det jobbiga med att vara synskadad. Vi hoppas du vill komma med. Anmäl dig till teatern senast den 7.9.

Bokcirkeln startar igen. Första träffen är den 1.9 klockan 16.30. Cirkeln samlas kring ett hörspel samt diskussion efteråt. Anmäl ditt deltagande senast den 31.8. till kansliet.

Föreningens distriktssekreterare har telefontid mellan klockan 10–13 måndag till onsdag. Kansliets telefonnummer är 0400-26 95 53.

Väl mött på Hörnan och en god fortsättning på sensommaren och den annalkande hösten. Hör gärna av er till oss. Vi ses och hörs.

Svenska synskadade i Västnyland

I hopp om en god terminstart meddelar vi att:

- Höstens första månadsträff infaller lördagen den 12.9 kl. 13.00 i Lyan, Prästängsgatan 12, Ekenäs. Som vanligt dricker vi kaffe

och umgås. Vård är styrelseledamoten Fredrik Lindgren som utreder medlemmarnas programönskemål. Aktuell information, frågor och svar hör till träffens mönster. Transport längs kända rutter. Anmäl dig senast torsdagen den 10 september till Birgitta eller Eeva. Se tfn-nummer nedan.

- Bocciaspelningarna inleds fredagen den 18.9 kl. 16.00 i Seminarieskolans gymnastiksal, Ekenäs. Tidigare och nya spelare är varmt välkomna med.

- Läsecirkeln inleder sina träffar onsdagen den 23.9 kl. 15.00 i Lyan under ledning av Eeva Hanner. Prästängsgatan 12, Ekenäs. Kaffe med tilltugg.

- Herrklubben samlas torsdageg 24.9 kl. 15.00 i Lyan. För förplägningens skull, anmäl dig till Hilding tfn 019 231 118 senast 23.9. Välkommen med!

- Bowlingen startar to. 24 sept.-15 kl. 17.00 i Ekenäs Bowlinghall. Om Du har frågor, kontakta Kim Åkerblom tfn 044-919 5111.

Om Du vill anmäla Dig till något av föreningens olika evenemang, ring då Eeva Hanner, tfn 050-595 4946 eller till ordf. Birgitta Nordström, tfn 044-336 8060.

Har Du frågor som gäller kommande aktiviteter eller annat som gäller föreningen,

kontakta då ordförande Birgitta Nordström eller sekr. Christel Eriksson, tfn 040-745 1933.

Vid frågor som gäller medlemskap och/eller synhjälpmedel kan rehabiliteringsrådgivare Britta Nyberg kontaktas, tfn 050-561 2951.

Svenska Synskadade i Östnyland

Svenska Synskadade i Östnylands september månads-träff är lördagen den 26.9 kl 13. Anneli Sjöholm berättar om Siw Bromans barnhem Corazón Grande för flickor i Bolivia. Lovisaborna anmäl er till Jonas tfn 040 964 4672 senast torsdag 24.9. Välkommen

Vasa Svenska Synskadade

Vi inleder verksamheten på verksamhetscentret Lyktan med en kombinationsträff. Månadsträff/mimoselstart/musikträff – allt i ett ordnas på Lyktan onsdag 9.9 kl. 13 med Noomi Elfving som sjunger och spelar tillsammans med oss. Info om höstens verksamhet av Maj-Britt Aspö och Febe Mörk. Kaf-

feservering och gemenskap. Anmäl senast 3.9. före kl. 14.

Vattengymnastiken startar på nytt i Folkhälsans Hus i Smedsby, söndag 13.9 enligt samma gruppering som tidigare. Anmäl dig ändå gärna på nytt, så att vi vet hur många som deltar!

Balansträning på Lyktan startar onsdag 2.9 kl. 10–10.45. Ledare Tina Back. Tfn 044-788 3676. Därefter fortsätter balansträningen varannan onsdag samma tid enligt följande datum: 16.9, 30.9, 14.10, 28.10, 11.11, 25.11 och 9.12. Servering av en lättare smoothie till självkostnadspris.

Trivselcafé Mimosel fortsätter på Lyktan varannan onsdag kl.13–15 enligt följande: 23.9, 7.10, 21.10, 4.11, 18.11, 2.12 och 16.12. Ledare är Tina Back tfn 044-788 3676 och Maj-Britt Aspö. Trevligt program, kaffegemenskap och gäster.

Vattengymnastiken i Folkhälsans hus i Smedsby startar söndag 13.9 med Emma Storvall, tfn 040-911 7387. OBS! Nya tider. Grupp 1 kl. 12.15–13.00 och grupp 2 kl. 13.00–13.45 Vänligen anmäl om ditt deltagande till kansliet senast 7.9. före kl. 14.

Torsdag 1.10 kl. 13 ordnas en träff för synskadade och deras anhöriga i Närpes Församlingshem. Kontaktperson för PratSam, Siv-Britt

Häggman informerar och dessutom medverkar ordförande Patrik Paulin och distr. sekr Febe Mörk. Kaffe och trevlig samvaro tillsammans. Sista anmälningssdag 24.9 före kl. 14!

Quinnoträff tisdag 22.9. Bussen startar kl. 10 från Lyktan i Vasa och vi reser norrut till den lyckliga staden Nykarleby för att först bli guidade på Topelius barndomshem Kuddnäs av Bo Kronqvist. Därefter äter vi lunch på Juthbacka Restaurang. Efter lunchen styr vi kosan mot Dockmuséet i Pensala, där eftermiddagskaffe serveras. Vi får också ta del av info om hur dockmuséet kom till. Denna gång kommer även damerna från NÖSS med oss, vilket ytterligare förhöjer gemenskapen. Sista anmälningssdag tisdag 15.9 före kl. 14. Prisinformation senare. Välkomna med alla Quinns!

Förbundet Folkhälsan ordnar tillsammans med VSS en matlagningskurs för 60+ synskadade personer på Lyktan under fyra tisdagar i november (inklusive ett butiksbesök) med början tisdag 3.11 kl. 13–17. Ledare är Carina Blom från Folkhälsan. Hela kursen kostar 20 euro/person och betalas till Carina under första kurstillfället. Sista anmälningssdag är 27.10 före kl. 14.

Tillsammans med Norra Österbottens Svenska Synskadade ordnar vi en weekendresa till Åbo 12–13.12.2015 för att ta del av föreställningen ”Stormskärs Maja”, som syntolkas. Oravais Trafiks buss startar på morgonen i Jakobstad och kör längs med riksåttan via Vasa och Sydösterbotten med paus under vägen ner till Åbo. Vi bor centralt på Hamburger Börs, beläget vid salutorget. På eftermiddagen besöker vi Åbolands Synskadade vid deras center. Det finns även tid för en sväng i stadens varuhus för den som önskar. Efter frukost på söndagen kan den som önskar besöka gammaldags julmarknad. Det lär finnas allt från stickade långkalsonger till fiskdelikatesser, så någonting finns för var och en. Passa på att inhandla julklapparna här. Alternativt kan man unna sig en skön sovmorgon. Vi checkar ut från hotellet kl. 12 och åker på en guidad rundtur i Åbo. På hemvägen stannar vi till vid IKEA i Raisio för lunch och lite julshopping. Hemfärden startar ca kl. 16 från IKEA.

Pris: 155€ (vid minst 45 deltagare) 160€ (minst 40 deltagare) tillägg för enkelrum: 50€. I priset ingår: musikalbiljett på parketten, logi i dubbelrum på Sokos Hotel

Hamburger Börs, 1 frukost, bussresa med reseledares tjänster. Bindande anmälan senast 12.11.

Föreningen Vasa Svenska Synskadade har inlett ett kamratstödprojekt. Detta projekt är till för alla ordinarie medlemmar i föreningen för att var och en ska

- ha någon att prata med
- känna en ökad delaktighet i föreningen
- få en ökad förståelse för sin synnedsättning
- få stöd och hjälp att bättre klara av att leva med sin synnedsättning

För att detta ska bli möjligt har föreningen samlat ihop några kamratstödpersoner som vill försöka ge det stöd som du behöver. Från föreningens sida hoppas vi att du som medlem med synnedsättning tar emot de samtal du kommer att få från någon av våra kamratstödpersoner med öppenhet för att det skall vara möjligt för oss att ge dig det stöd som du behöver.

Till hösten fortsätter vi med att vara synliga på sjukhuset. Från och med första hösttillfället, tisdag 15.9, finns vi uppe på Ögonpolikliniken på förmiddagen kl. 9–11. Följande tillfällen är 20.10, 17.11 och 15.12 kl. 9–11. Vill du prata med någon synskadad om hur det är att leva med synnedsättning,

vilken hjälp och vilket stöd det finns för synskadade, vart man kan vända sig om synen försämras m.m. Kom till VCS vid nämnda tillfällen så får du mera info. Vi finns till för dig. Har du frågor gällande detta kontakta gärna kansliet eller Britten Nylund, tfn 040-523 6121.

Alla anmälningar görs till distriktssekreterare Febe Mörk under kontorstid, måndag-torsdag kl. 9-14 på telefon 045-321 3320 eller per e-post: [vasasynskadade\(at\)gmail.com](mailto:vasasynskadade@gmail.com). Har du frågor utöver kanslitiden, kontakta ordförande Patrik Paulin, tfn 045-330 4468.

Du hittar även info om oss på <http://www.fss.fi/sv/distriktsforeningar/vasa> samt på vår facebookside: <https://www.facebook.com/vasasynskadade>.

Åbolands Synskadade

Vi har en ny porttelefon och ett nytt system på Centret nu som inte är särskilt synskadavänligt. Nu gäller det att hitta nummer nio, trycka på den och sen på lurknappen, som finns bredvid till höger om nian.

Styrelsemöte den 1 september på Centret klockan 13.30.

Medlemsträff på Centret fredagen den 28 augusti klockan 12-14.00. Vi bjuder på kaffe och tårta samt avtackar vår omtyckta rehabiliteringsrådgivare Chatrin Kotka som övergår till annan tjänst.

Sensommarutfärd till Airsto Strand. Vi hälsar på stjärnkocken Tommy Gråhn den 11 september klockan 17.00. Busstransport från Kimito-Åbo-Pargas.

Stormskärsmaja på Åbo Svenska Teater tillsammans med Västis fredagen 13 november klockan 19.00. Priset är ännu oklart och beror på var vi samlas och vad vi äter före teatern, 42 platser reserverade nu.

Kontaktuppgifter till föreningen är: Ordförande Birgitta Storbacka telefon 0405 867 179. Vice ordförande Rolf Rönqvist telefon 0400 736 567. Gun Fröberg telefon 0408 336 630. Distriktskoordinator Håkan Ström telefon 0400 151 322 tisdag till torsdag klockan 10.00 till 16.00

Ålands Synskadade

Under hösten kommer alla aktiviteter att starta upp enligt följande: Simning på Folkhälsans Allaktivitetshus fredagen den 4.9 kl. 12-13.

Punktskriftskurs på Ankaret, onsdagen den 16 september kl. 12-14.30

Boccia på Ankaret, torsdagen den 17 september kl. 12-15. Vid frågor kontakta Fjalar Nylund på tel. 21882.

Borstbinding på Ankaret, måndagen den 21 september kl. 11-14

Den 24 september kl. 14-19 kommer vi tillsammans med Ålands Hörselförening att ordna en Syn- och Hörseldag på Handicampen. Experter/leverantörer från Audenta och Comfort Audio demonstrerar det senaste inom hörsel- och synhjälpmedel.

Syntolkningen fortsätter som vanligt med teaterbesök och biobesök. Har du önskemål, hör av dig till organisationssekreterare Bettina Gröning. Syntolkad fotboll på Wiklöf Holding Arena, datum och tider meddelas i lokaltidningarnas kalender samt i taltidningen.

Organisationssekreterare, Bettina Gröning finns anträffbar på Ankaret, Johannebovägen 7, måndag-tisdag, torsdag-fredag, säkrast före kl. 11.00. Tfn 018-19670 E-post: aland.syn@aland.net. Ordförande Börje Troberg nås på telefonnummer 0457-5300977.

KONTAKT

Funderar du på något kring FSS?

Tveka inte att ta kontakt för att diskutera dina tankar med oss. Vi finns här för din skull!

Ordförande Bengt Ahlvik
Telefonnummer: 044-777 8694
(telefon tid tisdagar 14-16)
E-post: bengt.ahlvik@fss.fi

Organisationsledare Matthias Jakobsson
Telefonnummer: 044 080 8004
E-post: matthias.jakobsson@fss.fi

Vi lyssnar på alla tankar och idéer om vårt förbund!